

Лінський І. В., Кузьмінов В. Н., Мінко О. І., Денисенко М. М., Ткаченко Т. В., Задорожний В. В., Малихіна Н. А., Мінко О. О., Лакінський Р. В., Васильєва О. О., Юрченко О. М., Герасимов Б. О., Герасимов Д. О.

ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України» (м. Харків)

Вплив проблемно питущих осіб на якість життя оточення

Мета роботи: вивчення несприятливого впливу питущих осіб на якість життя оточення.

Матеріали та методи. Протягом 2018—2021 років обстежено 1531 особа, які належали до трьох якісно відмінних груп порівняння: хворі на алкогольну залежність (АЗ) (329 осіб); здорові родичі хворих на алкогольну залежність (238 осіб) і представники загальної популяції (964 особи).

Основними інструментами досліджування були опитувальник міжнародного дослідницького консорціуму GENANTO (Gender, Alcohol, and Harms to Others), Шкала для оцінки депресії Hamilton (Hamilton Depression Rating Scale).

Результати. Встановлено, що в групі здорових чоловіків наявність питущих в оточенні (ПВО) загалом слабко впливала на стан їхнього здоров'я. Достовірне погіршення (на 11,1 % при $p < 0,05$) спостерігалось лише за показниками самооцінки власного афективного статусу. Описано вплив наявності питущих в оточенні дітей на частоту проявів їхнього неблагополуччя. Підтверджено, що найчастішою причиною неблагополуччя дітей є їхні рідні питущі батьки, а також інші (окрім батьків і сибсів) питущі родичі. Встановлено, що у здорових респондентів несприятливі особливості поведінки рідних та близьких питущих завжди прямо корелюють з показниками неблагополуччя дітей в їхньому оточенні, тоді як у респондентів, залежних від алкоголю, ці кореляції мають складний, мозаїчний характер, що потребує подальших досліджень для встановлення причин цього явища і його використання в практичній роботі.

Показано, що наявність питущих в оточенні жінок значно підвищує серед них питому вагу осіб з депресивними розладами, тоді як у респондентів чоловічої статі такого ефекту не виявлено. Встановлено, що в разі наявності питущих в оточенні у жінок найбільше зростає виразність таких проявів депресії: безсоння; втрата маси тіла, розлади сексуальної сфери; суїцидальні тенденції і почуття провини. За допомогою кластерного аналізу встановлені важливі для обрання оптимальної терапевтичної тактики типові симптомокомплекси: інсомнічно-сомато-

формний, іпохондричний та анкіозно-ажитаційний (останній — з відчуттям власної провини і підвищеним ризиком суїцидальної активності). Доведено, що інтенсивність вживання алкоголю питущим в оточенні значно міцніше корелює з показниками афективного статусу респондентів-жінок, ніж у респондентів-чоловіків, що можна розглядати як ще один прояв більшої вразливості жінок щодо негативного впливу з боку ПВО. Показано, що серед показників інтенсивності вживання алкоголю кількість алкоголю, що вживав ПВО протягом типового «п'яного дня», корелює з проявами депресії значно міцніше, ніж частота повторів згаданих днів зловживання алкоголем.

У здорових жінок наявність ПВО достовірно погіршувала показники всіх характеристик стану як соматичного, так і психічного здоров'я, які досліджували (на 5,0—22,8 % залежно від характеристики, при $p < 0,05$). Водночас в групі здорових респондентів очікувано погіршувалась самооцінка якості власного життя (на 11,6 % і на 17,8 % для чоловіків і жінок відповідно, при $p < 0,05$). В групі хворих на АЗ спостерігались певні дисоціації в оцінках. Окремі характеристики стану здоров'я в разі наявності ПВО погіршувались (на 5,7—27,5 % залежно від характеристики, при $p < 0,05$), а інтегральна оцінка проблем зі здоров'ям, навпаки, покращувалась (на 7,0 % при $p < 0,05$); водночас, самооцінка якості власного життя все ж таки погіршувалась (на 8,8 % при $p < 0,05$). Дисоціації, цілком можливо, були наслідком когнітивного дефіциту у обстежених хворих на АЗ, який часто спостерігається у пацієнтів цієї категорії, що, в свою чергу, призводить до неадекватної оцінки власного стану.

Висновки. Отже, встановлено суттєвий вплив на якість життя мікросоціального оточення зловживання алкоголем проблемно питущими особами. Виявлені суттєві відмінності цього впливу залежно від статі.

Виявлені особливості будуть враховані під час подальшої розробки реабілітаційних заходів для зниження шкоди особам, у яких є в оточенні особи, що зловживають алкоголем.